

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו לחינוך באינטרנט
www.kavnet.co.il

גיליון 425 ♦ ד' טבת תשס"ח-יא' טבת תשס"ח ♦ 20.12.2007-13.12.2007 ♦ משוגר למנויים בלבד
מו"ל ועורכת: סגל בן-ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: זהבית 4 יבנה | טל. 03-6354484 | פקס. 050-6812066

ממאבק על שכר לפשרה למען עתיד החינוך?

במאבק המורים, היה בעיקר צמצום הדרישות הסקטוריות, קרי - ההעלאה בשכר המורים. לעומת זאת הוגדל המשקל שניתן בכל הזדמנות לדרישות הנוגעות לתנאי ההוראה והלמידה בכיתות. ארז ייאלץ להסכים לתוספת של אחוזים בודדים לשכר המורים, שרובה ככולה הוא פיצוי שחיקה, שהיו מקבלים גם ללא השבתת מערכת החינוך. לעומת זאת, סכום של כמיליארד וחצי ש"ח, שפקידי האוצר הצהירו שלא יינתן לשום מורה מחוץ ליישום "אופק חדש", יופנה לשיפור התנאים בכיתות. הישג אישי של ארז הוא לא ייאלץ, לחזור בו מטענתו, "שגם אם היה שיכור לא היה חותם על הסכם הרפורמה".

נכון לכתיבת שורות אלו, חזר בו רן ארז מהסכם עם האוצר ומשה"ח. למרות זאת, כבר אפשר להעריך שתוספת השכר שיקבלו המורים לכשיחתם ההסכם תהיה נמוכה הרבה יותר מזו שקיוו לה. רן ארז עבר דרך ארוכה מפרוץ השביתה לפני חודשיים. כשהחלה הייתה דרישתו העיקרית - תוספת של כ-20% לשכר המורים ללא הצטרפות לרפורמה. לקראת סוף חודש אוקטובר כבר הכריזו ארז ודוברי הארגון האחרים, על מאבק למען עתיד החינוך העל יסודי בישראל, הכולל את הדרישות להשיב את שעות הלימוד שקוצצו באכזריות בשנים האחרונות ולהפחית את הצפיפות בכיתות. "מחיר התהילה" ששילם ארז עבור התמיכה הציבורית הרחבה

דו"ח חדש; הצלחה לשנת הניסוי השנייה של רפורמת דברת

לכל תלמיד ויותר תגבור לתלמידים המתקשים. מרבית מנהלי בתי"ס סברו, כי יום הלימודים הארוך משפר את הידע של התלמידים ואת הישגיהם בלימודים כאחד. נתונים נוספים; מרבית המרואיינים סברו כי פיצול כיתות א'-ב' היה נקודת החוזק הבולטת של הניסוי. המרואיינים ציינו, כי לחלוקת הכיתות הייתה השפעה חיובית על הזמן שהקדישו המורים לכל תלמיד, דבר שבא לידי ביטוי בהישגי התלמידים בכלל והתלמידים המשולבים והמתקשים בפרט. עוד מצא הדו"ח, כי בתשס"ז שבו כמעט 60% מבתי"ס במגזר היהודי למתכונת של שישה ימי לימודים בשבוע, לעומת חמישה ימי לימודים בתשס"ו. לעומת זאת נשארו כ-95% מבתי"ס מהמגזר הערבי גם בתשס"ז במתכונת של חמישה ימי לימודים בשבוע. דעות המרואיינים לגבי מתכונת שבוע הלימודים הרצויה היו חלוקות גם בתום שנת הניסוי השנייה. עוד מצא הדו"ח, כי כשנתיים לאחר תחילת הניסוי ברפורמה ניתנו רק לכ-27% מהמורים פינות עבודה אישיות. בתחילת הדו"ח מציינת מנכ"לית הרשות למדידה והערכה, פרופ' מיכל בלר, כי למרות שהוא מתייחס ליישום של המלצות התוכנית הלאומית, המסקנות והלקחים העולים ממנו עשויים להיות בעלי חשיבות גם כעת, כשמערכת החינוך מבקשת ליישם תוכנית חינוכית לאומית חדשה.

הרשות הארצית למדידה והערכה העלתה לפני כעשרה ימים לאתרה דו"ח על היישום של התוכנית הלאומית בחינוך (רפורמת דברת) בתשס"ז. הדו"ח לא הוזכר כלל בהודעות משה"ח לעיתונות ולכן, כנראה, גם לא זכה להדים בכלי התקשורת. סיבה אפשרית לחשיפה המועטה - השנה הופסק הניסוי ברפורמת דברת, ולבתי"ס שהשתתפו בו ניתנה האפשרות להצטרף לרפורמת אופק חדש. הדו"ח מבוסס על ראיונות עם מורים, הורים, מנהלי בתי"ס ומפקחים, שהתקיימו בחודשים יוני-יולי 2007.

על פי הדו"ח, עלתה אשתקד מידת שביעות הרצון של כל גורמי החינוך מהניסוי. אפילו המורים, שמרביתם הביעו התנגדות לניסוי בתום שנתו הראשונה, ציינו בדו"ח החדש שיש להמשיך את הרפורמה, אם כי להעמיקה ולשפרה.

בין נתוני הדו"ח; מרבית ההורים סברו, כי ליום הלימודים הארוך שהונהג במסגרת הניסוי הייתה השפעה חיובית על העשרת הידע של ילדיהם, אך לא על הישגיהם בלימודים. עמדת המורים כלפי יום הלימודים הארוך הייתה ביקורתית יותר, וחלקם טענו כי הוא מגביר את עייפות התלמידים ואת רמת האלימות בביה"ס. למרות זאת, סברו מרבית המורים, כי ליום הלימודים הארוך הייתה השפעה חיובית על העמקת הידע של התלמידים. מחצית מהמורים אף ציינו, כי הם מקדישים יותר יחס אישי

מנהלות מבחני פיזה; התלמיד הישראלי אינו יודע לענות תשובות מלאות

מדברי החוקרות עולה, כי התלמידים הישראלים מתקשים גם להבין את כל הנדרש מהם בשאלות פתוחות. על כך אמרה ד"ר קרמרסקי, כי גם תלמידים, שהיה ברור שהבינו את החומר, התקשו לעמוד בדקויות שנדרשו מהם בשאלות. החוקרות הכחישו טענה, שהושמעה מצד נציגי משה"ח, כי לחלק מהתלמידים לא הייתה מוטיבציה להתאמץ במבחני פיזה בגלל שאין למבחנים השפעה על ציוניהם האישיים. לדברי קרמרסקי, בעיית חוסר המוטיבציה, רווחה אמנם בקרב התלמידים בבחינות פיזה ב-2002, אך לא בבחינה הנוכחית.

במבחני פיזה, שתוצאותיהם פורסמו בשבוע שעבר, מושם דגש על הבנת הנקרא. מנהלות המבחנים בישראל, פרופ' זמירה מברך וד"ר ברכה קרמרסקי מאוניברסיטת בר אילן, ציינו במסיבת העיתונאים על המבחנים טעויות אופייניות בתשובותיהם של התלמידים הישראלים.

לדברי פרופ' מברך, תלמידי ישראל רושמים תשובות חלקיות בלבד לשאלות במבחנים, ולכן מקבלים רק מחצית מהניקוד. מברך הוסיפה, כי היא נתקלת בבעיה זו גם אצל הסטודנטים שהיא מלמדת.

החינוך החרדי - הנפגע העיקרי משינוי מדדי ההסעות

שהמדידה החדשה היא בין בית התלמיד ובין ביה"ס הקרוב ביותר, גם אם התלמיד אינו לומד בו. המדדים החדשים חלים על כל המגזרים, אך פוגעים במיוחד במגזר החרדי שבו תלמידים רבים נוסעים מידי יום לבתי"ס של הזרם הדתי שאליו הם משתייכים, המרוחקים מבתיהם. חברי הכנסת החרדיים טענו בישיבה, כי החינוך המוכר מקופח גם בבניה וחסרות בו כ-6,000 כיתות לימוד וגני ילדים. מנהל מינהל הפיתוח במשה"ח, ד"ר שי כנעני, העריך שחלקו של המגזר החרדי במחסור הכללי בכיתות הוא כשליש עד חצי, אך ציין שרק כרבע מ-8,000 הכיתות, שיוקמו בחמש השנים הקרובות, מיועדות למגזר זה. במוסדות החינוך החרדי לומדים השנה כ-140 אלף תלמידים, מהם למעלה מ-90 אלף תלמידים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים והשאר במוסדות הפטור. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה צופה, כי שיעור התלמידים מהמגזר החרדי יגיע ב-2012 ל-22.4% מכלל התלמידים בחינוך היסודי בישראל ו-30.9% מהתלמידים בחינוך היהודי.

התיקון לחוק חינוך ממלכתי, הקרוי גם "חוק נהרי", אושר אומנם הקיץ בכנסת אך עדיין אין מועד ליישומו, כך עולה ממסמך שהכין מרכז המידע והמחקר בכנסת. חוק נהרי מחייב את הרשויות המקומיות לתקצב את החינוך המוכר כמו את החינוך הרשמי. מתברר, כי הממשלה עדיין לא מצאה לחוק מקורות מימון ולכן מעכבת שרת החינוך, יולי תמיר, את פרסום התקנות לביצועו. בישיבת ועדת החינוך של הכנסת שהתקיימה לאחרונה התברר, כי אי יישום חוק נהרי הוא רק אחת מהמכות התקציביות שנחתו בשנת הלימודים הנוכחית על החינוך החרדי. כך, למשל, טענו בישיבה חברי כנסת חרדיים, כי תקצוב משה"ח להסעות תלמידי החינוך המוכר שאינו רשמי הצטמצם בתשס"ח מכ-21 מיליון ש"ח ל-6 מיליון ש"ח בלבד. נציגת אגף החינוך המוכר שאינו רשמי במשה"ח, לבנה אברמוביץ, אישרה בישיבה, כי החינוך המוכר שאינו רשמי היה הראשון שנפגע השנה מהמדדים החדשים שהונהגו בהסעות. לדבריה תקצוב ההסעות בחינוך המוכר ירד, מכיוון

ראש הממשלה מתכנן לבנות בשדרות את "הדור הבא של בתיה"ס"

כי פרופ' חן נפגש בשבוע שעבר עם מנהלת מחוז דרום, עמירה חיים, ומנהלי בתי"ס בשדרות ועוטף עזה. עוד נמסר, כי המנהלים ישתפו בגיבוש התוכנית למיגון ושדרוג בתי"ס באזור. כזכור פסק בג"צ לפני כשנה, כי על הממשלה למגן באופן מלא את מוסדות החינוך בשדרות ועוטף עזה ולא בשיטת המרחב המוגן. בהתאם להחלטה זו ה ימוגנו 7 בתי"ס במבנה הקיים שלהם ו-13 בתי"ס נוספים ייבנו מחדש, בהתאם לתקני המיגון החדשים, עד לשנת 2010. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, הבטיח להפוך את בתי"ס בשדרות ויישובי עוטף עזה "למודל ארצי לדור הבא של בתי"ס".

מנכ"ל משרד ראש הממשלה, רענן דינור, ומנכ"לית משה"ח, שלומית עמיחי, קיימו השבוע דיון בנושא השלמת מיגון בתי"ס בשדרות ועוטף עזה. בעקבות הדיון הכריזו המנכ"לים, כי ראש הממשלה, אהוד אולמרט, מתכנן להטמיע בבתי"ס הממוגנים, סביבת לימודים חדשנית. לדבריהם המבנים יתוכננו לפי תפיסות הוראה מתקדמות וייעשה בהם שימוש בטכנולוגיות חדשות, כמו עמדות הוראה ממוחשבות בכל כיתה, ציוד עזר אלקטרוני רב ועוד. לתכנון הפרויקט נעזר משה"ח בשירותיו של פרופ' דוד חן מביה"ס לחינוך באוניברסיטת תל אביב, העוסק בתכנון חינוכי. ממשלה"ח נמסר,

יום עיון בנושא:

בין מוח לחינוך - מדע העצב, קוגניציה וחינוך

יתקיים בחסות צוות החשיבה הבין-אוניברסיטאי בנושא זה, הפועל ביוזמתו ובתמיכתו של המדען הראשי של משרד החינוך ביום שני, ח' בטבת תשס"ח, 17 בדצמבר 2007 במכון מופ"ת רח' שושנה פרסיץ 3, קריית החינוך, תל אביב

אנחנו

ברכות ודברי פתיחה

ד"ר מיכל גולן, מנהלת מכון מופ"ת

פרופ' אבישי הניק, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב
פרופ' סידני שטראוס, המדען הראשי של משרד החינוך

מבנה המוח ותפקודיו

ד"ר גליה אבידן, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

טכניקות בחקר המוח - מבוא

ד"ר ליאון דעואל, המחלקה לפסיכולוגיה והמרכז לחישוביות עצבית, האוניברסיטה העברית בירושלים

תסמונת הפרעת קשב וריכוז: מהבסיס הניורולוגי לטיפול הפרמקולוגי

פרופ' רות שלו, מנהלת היחידה לניורולוגיה של הילד, מרכז רפואי שערי צדק

מושבים מקבילים: מפגשים עם מרצי המליאה ומסגרות דיון נוספות בנושאים: למידה וקוגניציה נומרית • ויסות עצמי • שפה והפרעות שפה • למידה, חושים ומוח ועוד

הבסיס הניורוקוגניטיבי לחשיבה כמותית וללקויות בה

פרופ' אבישי הניק, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

תעודי האינטואיציה ופתרון בעיות במדע

פרופ' רות סתוי, ד"ר ראובן בבאי, החוג להוראת המדעים, אוניברסיטת תל אביב

התכנית המלאה מופיעה באתר מכון מופ"ת (מדור ימי עיון) www.mofet.macam.ac.il/iun/#4

מ"ה הקהל: לנרשמים מראש - 60 ש"ח; לנרשמים ביום העיון - 70 ש"ח

ניתן להירשם באמצעות כרטיס אשראי בטלפון 03-6901428, 03-6901406 (שלוחה 0)

או באתר מכון מופ"ת, מדור ימי עיון: <http://www.mofet.macam.ac.il/iun>

מורים ומנהלים בעידן המידע: חידושים ויוזמות

ועוד. כך, למשל, יכול המנהל לבדוק; כמה פעמים נכנס תלמיד או מורה מסוים למערכת בזמן נתון, מהי כמות פריטי התוכן במערכת, את שכיחות האינטראקציה בין המורה ותלמידיו ועוד.

לדברי בן הר, בבדיקת יעילות המערכת נמצא, כי לאחר שנה וחצי של שימוש חל שינוי גדול בעבודת המנהל והמורים בבתי"ס. לטענת בן הר, המורים אינם רואים את העבודה עם המערכות כ"טופסולוגיה" ממוחשבת. לדבריה הקשר של המורה עם תלמידיו דווקא השתפר עם הנהגת המערכת המקוונת. בן הר מודה, כי המערכות יוצרות תוספת עבודה רבה למורים; גם בשעות אחר הצהריים והערב הם מקיימים קשר עם התלמידים – שולחים אליהם חומרי לימוד, עונים לצ'טים ועוד. עם זאת לדבריה בדיקות העלו, כי המורים והמנהלים בבתי"ס שבהם הופעלו מערכות ניהול ידע מקוונות מצהירים, כי לא היו מוכנים לחזור אחורה ולוותר עליהן, בשל זמינות המידע על כל תלמיד שהן יוצרות.

אין חדש תחת השמש

ראש המחלקה לניהול טכנולוגיה במכון הטכנולוגי בחולון, ד"ר מוטי פרנק, פירט ביום העיון את המודלים הקיימים כיום של הוראה מלווה טכנולוגיה: אתר אינטרנט מלווה נושא; הוראה מרחוק סינכרונית (בשידור חי) והוראה א-סינכרונית (שאינה תלויה בזמן); שילוב אמצעים ויזואליים, כמו מולטימדיה, בהוראה רגילה; למידה שיתופית באמצעות מערכות פתוחות, כמו wiki ועוד. פרנק טען שהשינוי העיקרי שהביאה עד כה הטכנולוגיה להוראה אינו בפדגוגיה או בתכנים, אלא בכלי העזר. כך למשל, למידה פעילה או שיתופית קיימת כבר עשרות שנים בבתי"ס; באמצעות עבודה בקבוצות, מטלות מאתגרות ועוד. ההבדל – בעבר נשלחו התלמידים לעשות עבודות בספרייה, והיום הם נשלחים לאינטרנט. לדבריו היתרון העיקרי של האינטרנט בתהליך ההוראה – למידה הוא בנגישות הנוחה והמהירה למידע. פרנק גם טוען, כי הוראה מתוקשבת אינה מתאימה באותה מידה לכל התלמידים; ישנם תלמידים שהקשר הפיזי עם המורה מאוד חשוב להם, במיוחד תלמידים בגיל צעיר. כמו כן עלולים התלמידים להיגרר אחר האפקטים והאלמנטים העיצוביים השכיחים באינטרנט, מה שבא בדרך כלל על חשבון התכנים.

לעומת זאת, יתרון מרכזי של הלימוד המתוקשב הוא שכל תלמיד יכול להתבלט בו ולא רק תלמידים שמרבים להצביע בכיתה

נתונים, והמנהלים יודעים רק מעט מאוד מה קורה בשיעור לאחר שדלת הכיתה נסגרת. מנכ"לית מטח סבורה, כי אסור שהמנהל יקבל החלטות על סמך האינטואיציה או הניסיון שלו במקום על סמך מידע.

לדבריה, הטיפול במידע בביה"ס מאופיין במספר קשיים: בניהול הידע – מנהלים "טובעים" במידע ואינם מצליחים להבחין בין עיקר בין טפל; בהעברת הידע – מידע הולך לאיבוד במעברים של התלמידים בין גן לביה"ס, בין בתי"ס ובין כיתות וכדומה. לדברי בן הר, הטכנולוגיה עשויה לפתור קשיים אלה, מכיון שהיא מאפשרת שקיפות, זמינות, שיתופיות במידע ותכנון מונחה נתונים.

ניצול טוב יותר של המנב"ס

לדברי בן הר, עד לפני מספר שנים הייתה עמדת מנב"ס אחת בביה"ס, שהופעלה לרוב בידי המזכירה. רק בודדים בביה"ס ידעו להשתמש במנב"ס והמערכת שימשה בעיקר להפקת תעודות לתלמידים. לעומת זאת כיום משתמשים במנב"ס מגוון בעלי תפקידים בביה"ס לצרכים כמו; חלוקת תלמידים לכיתות וקבוצות למידה, ריכוז ציונים, מבחן מיצ"ב פנימי ועוד. מנכ"לית מטח ציינה, כי עדיין מרבית השימוש בטכנולוגיה הוא לצרכים אדמיניסטרטיביים ולא לצרכים פדגוגיים.

מודלים לניהול מידע בביה"ס

בן הר הציגה ביום העיון שני מודלים לניהול מידע בביה"ס שפותחו במטח; מערכת "אופק" ומערכת "קמפוס בית ספרי". אופק היא סביבה מתוקשבת להוראה – למידה במדעים, גיאוגרפיה, שפה ומתמטיקה, המיועדת לביה"ס היסודי. במערכת אופק מתקיים תהליך הלמידה של התלמיד וגם הפיקוח של המורה על הלמידה. המערכת מספקת למורה סביבת ניהול משימות ומאפשרת לו להפיק דו"ח על רמת ביצוע המטלות של כל תלמיד ושל הקבוצה והכיתה בנושא שנלמד. מנהל ביה"ס יכול לעקוב בעזרת אופק גם אחר עבודת המורה. קמפוס בית ספרי היא סביבת עבודה מקוונת חדשה, הנמצאת בניסוי בכמה בתי"ס בשנה וחצי האחרונות. המערכת מרכזת את כל המידע על ביה"ס, או אף על מספר בתי"ס, בשולחן העבודה הממוחשב של מנהל ביה"ס או מנהל מחלקת החינוך. המערכת יוצרת שקיפות של תהליכי הוראה, למידה והערכה. בעזרת המערכת יכול המנהל להפיק בכל זמן דו"חות לגבי הנעשה בכיתה ובביה"ס; הנושאים הנלמדים, פעילות התלמידים

תהליך כפוי של החדרת חדשנות טכנולוגית לביה"ס, עלול לגרום לתופעות של לחץ ושחיקה בקרב מורים, אך גם להתחדשות וצמיחה מקצועית. את התהליך תיאר ראש המסלול למינהל ומדיניות החינוך באוניברסיטת בן גוריון, ד"ר יזהר אופלטקה, ביום עיון בנושא "מורים ומנהלים בעידן המידע – חידושים ויוזמות", שערך לאחרונה במכון סאלד.

אופלטקה הדגים את דבריו בתיאורי מקרה, של מורות ותיקות למלאכת יד שנאלצו לעבור שינוי טכנולוגי כפוי. המורות נדרשו לעבור הסבה מקצועית ולהפוך למורות לטכנולוגיה ומדעים. בתחילה נתקל השינוי בהתנגדות רבה של המורות מכיוון שהן נדרשו לרכוש ידע רב בתחום שהיה חדש להן. חלק מהמורות אף שקלו לעזוב את ההוראה. למרות זאת, המורות שעברו את תהליך ההכשרה והלמידה, מתארות מסע גילוי של יכולות חדשות, ותחושות של סיפוק, צמיחה והעשרה אישית, שהביאו לחידוש כוחותיהן לעסוק בהוראה. לדברי אופלטקה, צעד קטן בלבד עשוי להבדיל בין שחיקה ולחץ לבין התחדשות של מורים כתוצאה מהשינוי הטכנולוגי. לדבריו למנהל ביה"ס תפקיד חשוב בתמיכה, הרגעה ועידוד המורה שנדרש לעבור את השינוי. על המנהל להבהיר למורים עד כמה חשוב השינוי האישי והמקצועי בעידן של שינויים טכנולוגיים. כמו כן, ממליץ המרצה למנהל להימנע מהקביעה, שלמורים ותיקים "אין סיכוי" להשתנות, מכיוון שדווקא הם מחפשים במידה רבה שינוי.

המידע ככלי ניהול

מנכ"לית מטח, גילה בן הר, עסקה ביום העיון בנושא המידע ככלי ניהול בידי מנהל ביה"ס. לדבריה, בעבר נמדדו ביצועי הארגון במונחים של רווח והפסד, מה שלא התאים לרוח מוסד החינוך. אבל בעשור האחרון נמדדת יכולתו של הארגון במשתנים, כמו מדידת איכות ביצועים, שביעות רצון של לקוחות ועובדים וצבירת הידע הארגוני – המתאימים גם לניהול ביה"ס.

לדבריה, יש מספר טענות על מחסור במידע הנפוצות בקרב מנהלי בתי"ס ובהן; "לא מספיקה לנו התמונה הארצית, אנחנו זקוקים לנתונים המתאימים לצרכים שלנו", "ההוראה מתקיימת מאחורי דלת הכיתה, ואני יודע עליה מעט מאוד" ועוד. לטענת בן הר, במערכת החינוך קיימות הרבה תוכניות התערבות שהושקעו בהן מיליוני ש"ח רבים, אבל אין מספיק מידע על התוצאות שלהן. לטענתה במערכת יש מחסור עצום במידע; אין מספיק פילוח

ח"כ הגישו הצעות חוק שיזמו תלמידים – שני חברי כנסת, דב חנין ויואל חסון, הגישו לאחרונה הצעות חוק שהועלו על ידי בני נוער ממסגרות המנהיגות הצעירה בהרצליה. ההצעות הועלו במפגש פאנל שהתקיים בסוף שנת הלימודים שעברה. בפאנל, שעסק בנושא "בין פוליטיקה למעורבות חברתית", השתתפו חברי הכנסת; יואל חסון ומרינה סולודקין מקדימה, דב חנין מחד"ש, שלי יחימוביץ' ממפלגת העבודה, וזבולון אורלב מהמפד"ל. אחת המטרות המרכזיות של הפאנל הייתה לחזק את הרצון של בני הנוער בעיר לתרום בעתיד לחברה באמצעות העיסוק בפוליטיקה, שמרתיע בדרך כלל צעירים. למפגש הפאנל קדמה פעילות הכנה בת חודשיים, שבמסגרתה למדו בני הנוער על עבודתם הפרלמנטאית של חברי הכנסת, ניסחו הצעות חוק, וחברו שאלות לחברי הכנסת. מטרה נוספת של מפגש הפאנל הייתה לחזק את הדימוי של הכנסת בעיני התלמידים. מסיבה זו נבחרו להשתתף בפאנל רק חברי כנסת הנוכחים באופן קבוע במליאה, פעילים בוועדות ויוזמים הצעות חוק.

עד כה העלו חברי הכנסת שלוש הצעות חוק שבני הנוער הציגו במפגש: זבולון אורלב העלה הצעה בנושא הנהגת תחבורה ציבורית היברידית, המצמצמת את זיהום האוויר; יואל חסון הגיש הצעה לחוק, שיחייב את המדינה והרשויות המקומיות לספק לנוער את שירותי החינוך הבלתי פורמאלי; דב חנין הגיש הצעת חוק המבקשת להשוות את שכר המינימום הניתן לבני נוער עובדים לשכר המינימום הכללי.

את הצעות החוק המפורטות ופרטים נוספים על הפרויקט ניתן לקרוא באתר החינוך החברתי-ערכי, בפורטל החינוך של הרצליה. כתובת האתר: <http://portal.herzliya.k12.il/sites/social/default.aspx>

סמינר על קבלת האחר וגזענות – במסגרת לימודי האזרחות, השתתפו לאחרונה תלמידי שכבה 'ב' מעלה הבשור שבנגב המערבי בסמינר בן שלושה ימים. הסמינר הועבר על ידי מדריכי

יזמות לחנוכה

תלמידים, הורים ומורים בתהלוכת האור – בבית"ס הממלכתי-דתי סיני בגן יבנה התקיים בשבוע שעבר אירוע חנוכה ששילב ערכים בחגיגות החג. את האירוע פתחה "תהלוכת האור של סיני", שבמסגרתה יצאו בתהלוכה מבית"ס אל המתנ"ס; מורות בית"ס, התלמידים וההורים. הילדים צעדו בתהלוכה כשהם שרים את שירי החנוכה ונושאים את דגלי המדינה ודגל היישוב, את התהלוכה הוביל רב בית"ס. המשך הפעילות בערב התרכז במתנ"ס; את פני המשתתפים קיבלו מספר הורים, אשר הציגו שולחן, שבו נמכרו יצירות אומנות של התלמידים, שהוכנו לקראת החנוכה. ההכנסות ממכירת היצירות הוקדשו לתושבי גן יבנה מעוטי יכולת. בהמשך האירוע הציגה מנהלת בית"ס, אירית דורון, את הפעילויות הלימודיות שבהן הודגש הצד הערכי-חברתי, שהתקיימו השנה בבית"ס. המנהלת גם הודתה לצוות המורים והעובדים ולהורים שמסייעים בפעילויות. האירוע הסתיים בהצגה "ליצן החצר" של ישראל גוריון.

מביאים חנוכה לבית החולים – תלמידים מבית"ס היסודיים פרדס צפוני ביבנה ושייח חמיס' ברהט משתתפים בפרויקט משותף לחיזוק הדו-קיום. לקראת חנוכה ביקרו נציגי מועצות התלמידים של שני בתיה"ס במחלקת הילדים בבית החולים קפלן ברחובות. במסגרת הביקור ריכזו התלמידים פעילות יצירה בנושא החנוכה עם הילדים במחלקה, וחילקו להם סופגניות. בתום המפגש הבטיחו התלמידים, המורים וההורים המלווים, להמשיך את הקשר עם המחלקה ולחזקו בפעילויות נוספות.

הפרויקט המשותף לשני בתיה"ס מתקיים מזה שנתיים. היוזמה

תנועות הנוער העובד והלומד והשומר הצעיר בשיתוף עם מורי בית"ס. נושא הסמינר היה הניגוד שבין גזענות ובין כבוד הדדי. בסמינר הודגשו ערך השוויון בין בני האדם ודפוסי ההתנהגות המתחייבים ממנו, למשל שלילת "הגזענות שבתוכי", "כיבוד הזולת", "מתן כבוד לאדם באשר הוא אדם" ו"נתינת זכויות שוות לקבוצות מיעוט" בחברה. ביום הראשון של הסמינר התקיים מפגש עם איש תנועת מר"ץ, חבר הכנסת לשעבר, אילן גלאון. במסגרת המפגש הסביר גלאון לתלמידים על הכלים הדמוקרטיים והפרלמנטרים במאבק נגד הגזענות. ביום השני התמקד הסמינר ביחס אל "האחר". התלמידים נפגשו עם נציגי מיעוטים וקבוצות שונות בחברה הישראלית, שסיפרו על חוויותם האישיות כ"אחרים" ובהם: ישראלי ממוצא ארמני, צעיר מהקהילה ההומו-לסבית, עולה מחבר העמים, חוקרת שנפגשת עם נשים פלשתינאיות ועוד. בהמשך היום נערכו מפגשי עיון עם מורים מבית"ס שעסקו ביחס לאחר – בבית"ס, ביהדות, בחברה הישראלית ובאומנות.

מחול לקידום הקשר הבין דורי – פרויקט מחול בין דורי מתקיים, זו השנה הרביעית, בתיכון אלון ברמת השרון. במסגרת היוזמה מבצעות תלמידות ממגמת המחול פעילות לימודי מחול משותפת עם עולות מבוגרות מחבר העמים, המתגוררות בדור מוגן ממשלתי ביישוב. מבית"ס נמסר, כי במסגרת העבודה המשותפת נבנה קשר מיוחד בין התלמידות והעולות החדשות, המגשר על פני מגבלות השפה הדבורה, פערי הגילים ומאפייני התרבות השונים.

עוד נמסר, כי הפרויקט, שהחל בשנתו הראשונה בהופעת טגו משותפת של התלמידות והעולות, מוקדש השנה לנושא שישים שנות עצמאות למדינת ישראל. הריקוד המשותף שנבחר מעיד על הזיקה לבניית קהילה ערכית ותומכת. את הפרויקט יזמו מרכזת מגמת המחול בתיכון אלון, לאה אברהם, ראש מינהל גיל הזהב ביישוב, לאה אורן, ורכזת עמ"ן – עיר מתנדבת נוער, דליה רצון.

לפרויקט החלה בבית"ס פרדס צפוני, כאשר במסגרת לימודי ארץ ישראל החליט לערוך לתלמידים היכרות עם תלמידים מקבוצות אוכלוסיה שלא הכירו עד כה. במסגרת הפרויקט כבר התקיימו מפגשים בין התלמידים, המורים וההורים משני בתיה"ס, שתוארו על ידי המשתתפים כמוצלחים. בעקבות הפרויקט המשותף, זכו לאחרונה שני בתיה"ס בתעודת הוקרה מטעם הסתדרות המורים. לדברי מנהלת פרדס צפוני, יפית אברהמוב, בית"ס רואה בטיפוח הקשרים עם בית"ס מרהט הזדמנות לתלמידים להכיר תרבות אחרת ולפתח ערכים של סובלנות, כבוד, סקרנות ופתיחות, כלפי העולם הסובב אותם.

תלמידות מפרדס צפוני ושייח חמיס' מביאות סופגניות לבית החולים

■ בארה"ב ; הפרעות התנהגות אינן מנבאות כישלון בלימודים – שני מחקרים חדשים, שהוצגו בחודש שעבר בניו-יורק טיימס, מזימים את אחת הדעות הרווחות בקרב אנשי חינוך ופסיכולוגים. הדעה היא שתלמידים, שאובחנו בגיל צעיר כבעלי הפרעות קשב והתנהגות, נדונו להשתרך מאחור בהישגיהם לאורך כל תקופת לימודיהם.

על פי הכתבה, אחד המחקרים מצא, כי ילדים שזוהו כבעלי הפרעות התנהגות בגן הילדים השתוו בהישגיהם האקדמיים לחבריהם בבית הספר. המחקר השני מצא, כי ילדים עם ליקויי קשב סובלים בעיקר מעיכוב בהתפתחות חלק מהמוח, המסתיים עד גיל 11, ולא מליקוי או פגם.

הכתבה מציינת, כי מומחים טוענים שתוצאות המחקרים עשויות לשנות את ההתנהלות של אנשי המדע, ההורים והמורים עם תלמידים שבשנותיהם הראשונות במערכת החינוך הם מפריעים או מנותקים מסביבתם.

במחקר הראשון עקב צוות בינלאומי של חוקרים אחר ההתפתחות החברתית והאינטלקטואלית של 16 אלף ילדים במשך שנים. החוקרים מצאו, כי אין קשר בין התנהגות אנטי חברתית של ילדים בגן הילדים עם הישגיהם בבית הספר. התברר כי לילדים שנהגו להפריע לגננת, להתחצף ואף ליזום קטטות, היו בכיתה ה' הישגים דומים בקריאה ובמתמטיקה לאלו של ילדים שהתנהגו בגן כיאות. ממצא נוסף שמצאו החוקרים, ומתייחס לכל הילדים, הוא שהתוצאות במבחנים במתמטיקה בגילאי 6-5 מנבאות במידה רבה את הישגי אותם ילדים במקצוע זה בכיתה ה'; תלמידים שהתקשו במתמטיקה בגן התקשו גם בבית הספר. בעקבות ממצאים אלה ממליצים החוקרים לכלול יותר משחקי חשבון בתוכניות ההכנה לבית הספר הנהוגות בגנים.

את המחקר השני ערכו חוקרים מ"המכון הלאומי לבריאות הנפש" ומאוניברסיטת מקגיל בארה"ב. החוקרים השתמשו במחקר בטכניקות הדמיה, שבעזרתן השוו סריקות מוח רבות של שתי קבוצות, שבכל אחת מהן 223 ילדים בגילאי 16-6; קבוצה עם ליקויי קשב וקבוצה ללא ליקויי קשב. החוקרים מצאו, כי אחד מאזורי מעטפת הקורטקס של המוח, המתמחה במחשבות מודעות ושליטה מוטורית, מגיע לבשלות אצל ילדים היפראקטיביים רק בגיל עשר.

פרסים והישגים

■ תלמידי ספיר בירוחם זכו בחידון "נוף ואדם בנגב" – מחוז דרום והמכון למורשת בן גוריון ערכו בכ"ט בנובמבר את גמר חידון "נוף ואדם בנגב". החידון פתח את אירועי 60 שנה למדינה במחוז דרום. לגמר, שהתקיים בירוחם, העפילו 16 תלמידים מכיתות ח' ו-ט' מ-13 בתי"ס ממלכתיים וממלכתיים דתיים מאשדוד, אשקלון, ערד, קריית גת, נתיבות, ירוחם ובאר שבע. החידון עסק בנושאים הקשורים בהתפתחות וההיסטוריה של הנגב ובהם; מלחמת העצמאות, ההתיישבות בנגב, האוכלוסייה הבדואית, פיתוח האזור מאז קום המדינה ועוד.

לדברי מנהלת מחוז דרום, עמירה חיים, לחידון חשיבות ערכית רבה ויש בה כדי לחבר את בני הנוער למורשת המדינה והנגב ולמורשת בן גוריון.

בשני המקומות הראשונים בתחרות זכו תלמידים ממקיף ספיר בירוחם; במקום הראשון – גל אבוטבול, ובמקום השני – ראובן שטל.

■ ובמקום הראשון; "עכברוני המדע" מבי"ס החיטה – גמר תחרות "עכברוני מדע" של רשת אורט, התקיים בסוף החודש שעבר באשכול הפיס של אורט השומרון בבנימינה. בתחרות זכתה נבחרת בי"ס החיטה מזיכרון

וחצי – כשלוש שנים לאחר שהוא מתפתח אצל ילדים רגילים. הכתבה מציינת, כי בעקבות פרסום המחקר אומרים רופאים, כי הוא מסייע להסביר את העובדה שתלמידים רבים שאובחנו בילדות המוקדמת כהיפראקטיביים, אובחנו כילדים רגילים לאחר מספר שנים.

כתובת הכתבה;

http://www.nytimes.com/2007/11/13/health/13kids.html?_r=2&oref=slogin&oref=slogin

■ בבריטניה; הארי פוטר מחולל קסמים בבית"ס – ביה"ס היסודי רוברט מלורס שבצפון ארנולד בבריטניה, הצליח להפוך בתוך שלוש שנים מבי"ס כושל לבי"ס מצטיין בהישגיו בזכות תוכנית לימודים המבוססת על סיפורי הארי פוטר. סיפורו של ביה"ס מתואר במגזין "זוהי לונדון". במסגרת התוכנית, התלמידים לומדים חיסור תוך שימוש ב"קסמים" של פוטר, כותבים סיפורי קסמים משלהם ואפילו מתאמנים בשיעורי ספורט כיצד להעלות ולרדת ממטאטא קסם דמיוני.

גם חיי היום יום של ביה"ס הפכו למבוססים על ספרי הארי פוטר; לכיתות ניתנו שמות כמו לכיתות בבית"ס לקוסמים, "הוגוורט", של ג'יי קיי רולינג, המורים לובשים פאות ותחפושות בסגנון ספרי הארי פוטר ועוד. התוכנית נחלה הצלחה מרשימה; התלמידים בבית"ס, המשרת אוכלוסיית תלמידים מאזור סוציאקונומי קשה, לומדים ברצון, האלימות בבית"ס וההפרעות בכיתות פסקו והישיג התלמידים מרקיעים מעלה. ביה"ס, שדורג לפני מספר שנים ברבע התחתון במבחני ההישגים, עלה עתה לסף חמשת האחוזים של בתי"ס המצטיינים במדינה. בכתבה מתאר מפקח שיעור במתמטיקה שבו ביקר לאחרונה בבית"ס; התלמידים לומדים חיסור כשהם מדמיינים את הפעולה לנוסחת קסמים שנוצרה על ידי הארי פוטר. תלמיד אינו מורשה להגיד תשובה לפני שהוא אומר "לחש קסמים", שאותו בחרו התלמידים בעצמם ועוד. בדו"ח שחיבר המפקח הוא מציין, כי התלמידים מתארים את לימודי המתמטיקה כ"כיף".

כתובת הכתבה;

<http://www.thisislondon.co.uk/news/article-23420839>

יעקב. במקום השני זכתה נבחרת בי"ס אשכולות מבנימינה, ובמקום השלישי – נבחרת בי"ס חב"ד-הנדיב מבנימינה. בתחרות עכברוני מדע השתתפו השנה בתי"ס יסודיים מאזור זיכרון יעקב ובנימינה. במהלך התחרות פתרו חברי הקבוצות השונות חידות באמצעות האינטרנט. מטרת התחרות, המתקיימת זו השנה השלישית, היא לעודד מצוינות ולהעשיר את התלמידים בתחומי מדע וסביבה בדרך מאתגרת וחוויתית, המשלבת שימוש באינטרנט. בתחרות, שנמשכה כשלושה חודשים, השתתפו 12 נבחרות בתי"ס, שבכל אחת מהן 15 תלמידים מכיתות ה' ו-ו'. הנבחרות התמודדו במגוון חידות וירטואליות. כל נבחרת לוותה בצוות של מדריכי מדע צעירים – תלמידי תיכון מבי"ס אורט השומרון. הצוות נפגש עם התלמידים ותרגל אותם בפתרון החידות בסיוע המורות מבתי"ס. בחלק מהמפגשים השתתפו גם הורים ואף סבים של המתחרים.

תחרות עכברוני מדע וסביבה של רשת אורט, היא פרי יוזמה של מנהלת מרכז המצוינות באשכול המדע אורט השומרון בבנימינה, מיכל כהן, ורכזת התחרות עינת מקוב. לשלוש הנבחרות הזוכות הוענקו פרסים כספיים לרכישת ציוד מדעי לבית"ס.

נבחרת בי"ס החיטה עם הגביע.

עסקים לשעבר.

בבי"ס תמיר לומדים התלמידים מקצועות עיוניים לצד מקצועות עמלניים, כמו נגרות, כלכלת בית ולימודי העשרה באומנות ומוסיקה. לכל תלמיד בביה"ס נבנית תוכנית אישית, הכוללת את מקצועות הלימוד, והתחום הרגשי-התנהגותי.

ביה"ס גם מקיים תוכניות העשרה מחוץ לכתליו, הכוללות פעילות אתגרית, אימוץ וטיפול בכלבים עזבים באגודת צער בעלי חיים, רכיבה טיפולית על סוסים ועוד. את ביה"ס מנהלת ד"ר מיכל בן דוד. בסיום הביקור הביע מנהל המחוז את התרשמותו ממקצועיותו של צוות ביה"ס ומנחישותו "שלא לוותר על אף תלמיד", כמו גם מהתמיכה שלה הוא זוכה מהמפקחת, מעיריית קריית אתא וממתנדבים בקהילה.

מחוז מרכז

■ חינוך ערכי – תיכון אורט רבין בגן יבנה הוא אחד ממוסדות החינוך שבהם שיעור הגיוס לשירות קרבי של בוגרים ובוגרות מהגבוהים בישראל. הדירוג התפרסם בחודש שעבר, בדו"ח שערך אגף משאבי אנוש בצה"ל וכלל כ-500 תיכונים.

בעקבות פרסום הדו"ח, שלח שבוע שעבר סגן שר הביטחון, מתן וילנאי, מכתב למנהל התיכון, חיים איזנר. במכתב מברך וילנאי את הסגל החינוכי ואת התלמידים ומוסיף, כי הנתונים מצביעים על טיבו של החינוך הערכי המוקנה לתלמידים ועל ההשקעה הניכרת בהם בביה"ס.

■ משלחת – קבוצת תלמידות מהעדה האתיופית, הלומדות בחטיבות הביניים ברחובות, יצאה החודש לגרמניה, לסיבוב הופעות במסגרת להקת הזמר "בנדנט", שהן חברות בה. להקת בנדנט גובשה במסגרת הפעילות החברתית בפרויקט התגבור לתלמידים מהעדה האתיופית, פאקט, שמפעיל מכון ברנקו וייס. התוכנית פועלת בחטיבות הביניים ברחובות זו השנה הרביעית, בשיתוף עם הג'וינט, העירייה ומשה"ח. מעיריית רחובות נמסר, כי בנות הלהקה זכו בגרמניה לשבחים רבים על הופעתן. עוד נמסר, כי התלמידות התארחו אצל משפחות גרמניות, שבנותיהן לומדות בגימנסיה בהילדן, ויצרו עימן קשרים חמים.

מחוז תל אביב

■ תגבור לבגרות – כ-500 תלמידי כיתות י"ב מכל בתיה"ס המקיפים בבת ים, משתתפים בימים אלה בקורסי תגבור לימודיים ללא תשלום, לקראת בחינות הבגרות במועד החורף.

■ נבחרה – נצרת עילית נבחרה לאחרונה על ידי חברת מיקרוסופט העולמית להשתתף בתוכנית החלוץ "עיר מדגימת תקשוב". ממחוז צפון נמסר, כי במסגרת הפרויקט יושם דגש על צמצום הפער הדיגיטלי בקרב התלמידים בעיר באמצעות שיעורי תגבור ופעילויות נוספות. בסוף החודש שעבר התקיים במתנ"ס העירוני בנצרת מפגש היכרות עם מנהל בכיר לנושא קהילה במיקרוסופט העולמית, אקר בטשא. במפגש השתתפו ראש העיר, מנחם אריאב, ומנהלת מחוז צפון, אורנה שמחון. מנהלת המחוז אמרה במפגש, כי צמצום הפער הדיגיטלי וקידום המחשוב הם מאבני היסוד של תרבות העבודה של מחוז צפון, והבטיחה לתמוך בתוכנית.

מהמחוז נמסר, כי במסגרת תוכנית העבודה המחוזית מתקיימות השנה השתלמויות בתקשוב ובמידענות ל-300 מורים. בנוסף מוכשרים 50 מורים כמובילי תקשוב בית ספריים. כמו כן, מפותחות על ידי מורים במחוז 50 יחידות לימוד מתוקשבות, המשולבות באתר צפונט. במחוז גם פועלים כ-250 בתי"ס בקהילות מקוונות לומדות בנושאים שונים. עוד נמסר, כי השנה ישתתפו 120 בתי"ס במחוז בימים מקוונים, שבהם תתורגל היערכות לשעת חירום באמצעות מערכת צפונט.

■ מדריכים צעירים – 23 תלמידי כיתות ט' מהיישוב הבדואי ראס אל עין שבמועצה האזורית משגב, קיבלו החודש תעודות מדריכים צעירים, לאחר שהשתתפו בקורס הכשרה בן שבוע של מינהל חברה ונוער בשלומי. המדריכים ישתלבו בהדרכת ילדים ונוער ביישוב. אשתקד זכו שני מד"צים מהיישוב בפרסים ארציים של משה"ח על תרומתם לקהילה.

מחוז חיפה

■ חינוך מיוחד – מנהל המחוז, אהרון זבידה, ביקר לאחרונה בביה"ס העל אזורי לחינוך מיוחד תמיר בקריית אתא. בביה"ס לומדים בכיתות ב'–ט' כ-40 תלמידים מהקריות ומיישובים נוספים בגליל. אל הסיור התלווה מנהל מחלקת החינוך של קריית אתא, אריה טאוב. תלמידי ביי"ס תמיר הם בעלי אינטליגנציה רגילה, אך סובלים מבעיות רגשיות, הפרעות התנהגות קשות ולקויות למידה. אחד התלמידים הקריא בפני האורחים שיר שחיבר, ובו הוא מבקש מאלוהים "שבמקום קללות ייצאו לי ברכות". בהמשך הביקור סעדו האורחים ארוחה שהדגימה את שיעורי כלכלת הבית בביה"ס, שאותם מלמד בהתנדבות איש

מעיריית בת ים נמסר, כי מערך התגבורים מתקיים ביוזמת ראש העיר, שלומי לחיאני, כחלק מהמאמץ לקידום מערכת החינוך בעיר ולהעלאת שיעור הזכאות לבגרות מלאה בקרב התלמידים. הקורסים מתקיימים לאחר שעות הלימודים. התלמידים שנבחרו להשתתף בפרויקט מתקשים במקצוע אחד עד שלושה. כמו כן משתתפים בפרויקט תלמידים שנכשלו בבחינות בגרות בכיתה י"א.

■ פורומים – באתר האינטרנט של מחוז תל אביב נפתחו לאחרונה שני פורומים חדשים; פורום למנהלי בתי"ס המיישמים השנה את רפורמת אופק חדש ופורום למפקחים ולמדריכים של בתי"ס שהצטרפו לרפורמה. מטרת הפורומים היא ליצור מקום וירטואלי, שבו המפקחים והמנהלים יוכלו לקיים דיון בסוגיות שונות שעולות מיישום הרפורמה ואף לסייע זה לזה. 27 בתי"ס במחוז תל אביב הצטרפו לאחרונה ל"אופק חדש".

מחוז דרום

■ תוכנית אסטרטגית – באשדוד החל, בסוף החודש שעבר, תהליך גיבוש תוכנית אסטרטגית עירונית לשנת 2025. מערכת החינוך בעיר נבחרה כתחום הראשון שיגובש בתוכנית, בהובלת ראש מינהל החינוך, אסתי פילוס. ממינהל החינוך נמסר, כי התכנון האסטרטגי למערכת החינוך ילווה בייעוץ אקדמי של ד"ר דליה עמנואל, מהמכללה האקדמית בית ברל. תהליך גיבוש התוכנית יתקיים תוך שיתוף בעלי העניין במערכת החינוך – תלמידים, הורים, מורים, מנהלים וגננות, נציגי החינוך הבלתי פורמאלי ועוד. התוכנית האסטרטגית למערכת החינוך באשדוד תתבצע בשלושה שלבים: איסוף וניתוח מידע קיים ובניית תמונת מצב של ההתנהלות הנוכחית של מערכת החינוך בעיר. בשלב זה גם יוגדר על ידי כל אחד מהשותפים החזון החינוכי ודמות הבוגר הרצויה של מערכת החינוך; הגדרת תוכנית אב חינוכית מפורטת לשני העשורים הבאים; הפעלה ויישום הדרגתי של התוכנית.

במפגש הראשון של התוכנית השתתפו בין היתר, ראש עיריית אשדוד, צבי צילקר, ממלא מקום ראש העיר, ד"ר יחיאל לסרי, וראשי מינהל החינוך. במפגש התקיימו 12 קבוצות מיקוד, שכל אחת מהן עסקה בנושא מרכזי מתחום החינוך.

דפי חינוך

המדריך המקוון למערכת החינוך

באתר קו לחינוך www.kavnet.co.il